

บทที่ 1

บทนำ

ความสำคัญของปัญหา

การพัฒนาการเกษตรเป็นพื้นฐานที่สำคัญยิ่งในการพัฒนาประเทศ โดยเฉพาะประเทศที่กำลังพัฒนาซึ่งประชากรส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรเป็นหลัก การพัฒนาการเกษตรนั้นทำได้หลายวิธี วิธีที่สำคัญวิธีหนึ่งที่ต้องยึดไว้เป็นหลัก ก็คืองานส่งเสริมการเกษตร (นิติ 2522 : 4) ประเทศไทยมีจำนวนประชากรทั้งประเทศ 55,888,393 คน (สำนักงานสถิติแห่งชาติ 2533 : 25) ในจำนวนนี้เป็นเกษตรกรถึง 35 ล้านคน คิดเป็นสัดส่วนประมาณร้อยละ 63 ของประชากรทั้งประเทศ (ยุคติ 2534:4) กรมส่งเสริมการเกษตรเป็นหน่วยงานที่รับผิดชอบโดยตรงในงานส่งเสริมการเกษตร ซึ่งมีหลักการมุ่งส่งเสริมให้เกษตรกรมีการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม โดยการยอมรับวิทยาการใหม่ ๆ เพื่อนำไปประกอบอาชีพเกษตรกรรมและการดำรงชีวิต โดยมีเป้าหมายที่จะให้เกษตรกรได้มีโอกาสเพิ่มประสิทธิภาพในการผลิตมีรายได้สูงขึ้น มีอำนาจในการซื้อ มีอำนาจในการต่อรอง มีโอกาสยกระดับฐานะการครองชีพให้ดีขึ้น (กรมส่งเสริมการเกษตร 2528 : 4) ในงานส่งเสริมการเกษตรนั้น เจ้าหน้าที่ของรัฐนับได้ว่าเป็นผู้มีบทบาทอย่างสำคัญในการทำงานอย่างใกล้ชิดกับเกษตรกรมากที่สุด เจ้าหน้าที่ดังกล่าวคือเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรระดับตำบล หรือ "เกษตรตำบล" ซึ่งทำหน้าที่เสมือนสะพานเชื่อมโยงระหว่างแหล่งความรู้กับเกษตรกร (นิติ 2522 : 9) โดยยึดหลักแนวทางการดำเนินงานตามระบบส่งเสริมการเกษตร

จังหวัดชายแดนภาคใต้ ประกอบด้วย จังหวัดปัตตานี ยะลา นราธิวาส และสตูล มีพื้นที่ประมาณ 13,415 ตารางกิโลเมตร (สำนักงานสถิติแห่งชาติ 2533 : 4) มีประชากร 1,649,078 คน (สำนักงานสถิติแห่งชาติ 2533 : 34-35) ลักษณะทางสังคมของ 4 จังหวัดชายแดนภาคใต้ อาจแบ่งออกได้เป็น 3 กลุ่ม โดยแบ่งตามการนับถือ

ศาสนา ได้แก่ กลุ่มไทยมุสลิม กลุ่มไทยพุทธ และกลุ่มอื่น ๆ ซึ่งมีจีนเป็นหลัก ไทยมุสลิมซึ่งอาจเป็นเชื้อสายมาเลย์ และมีโซมาเลีย เป็นกลุ่มที่มีจำนวนมากที่สุดคือ ประมาณร้อยละ 80 ฉะนั้นลักษณะทางสังคมส่วนใหญ่ จึงเป็นสังคมแบบศาสนาอิสลาม และโดยที่ศาสนาอิสลามมิได้เป็นศาสนาเพียงอย่างเดียว แต่เป็นธรรมนูญแห่งชีวิต (Code of life) ด้วย ซึ่งได้กำหนดวิถีการและหลักการดำรงชีวิตประจำวันของอิสลามมิยกั้นไว้ ประชาชนส่วนใหญ่ จึงมีขนบธรรมเนียมประเพณี และการดำรงชีวิตตามหลักศาสนาอิสลาม (กระทรวงกลาโหม 2522:21) จากสภาวะการณ์และสิ่งแวดล้อม โดยทั่วไปในภูมิภาคส่วนนี้ มีลักษณะพิเศษเฉพาะตัวอยู่หลายอย่าง ไม่เหมือนกับภูมิภาคส่วนอื่นของประเทศ เช่น ในเรื่องเกี่ยวกับประวัติศาสตร์ความเป็นมา สภาพแวดล้อมทางภูมิศาสตร์ ตลอดจนขนบธรรมเนียมประเพณี ความเชื่อ ลัทธิศาสนาและภาษาของประชาชน (กระทรวงกลาโหม 2522:25) ซึ่งอาจจะมีผลกระทบต่อทัศนคติของเกษตรกรตำบล ในการดำเนินงานตามระบบส่งเสริมการเกษตร

จากปัญหาดังกล่าว จึงเห็นสมควรได้ทำการศึกษาทัศนคติของเกษตรกรตำบลต่อระบบ ส่งเสริมการเกษตรใน 4 จังหวัดชายแดนภาคใต้ เพื่อเป็นแนวทางสำหรับผู้บริหารงานส่งเสริมการเกษตร ที่จะ ได้นำข้อมูลนี้ไปปรับปรุงระบบส่งเสริมการเกษตรให้เหมาะสมยิ่งขึ้นในโอกาสต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาลักษณะส่วนบุคคลของเกษตรกรตำบล
2. เพื่อศึกษาทัศนคติของเกษตรกรตำบลต่อระบบส่งเสริมการเกษตร
3. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างลักษณะส่วนบุคคลกับทัศนคติของเกษตรกรตำบลที่มีต่อระบบส่งเสริมการเกษตร
4. เพื่อค้นหาข้อคิดเห็น ปัญหาและข้อเสนอแนะของเกษตรกรตำบลที่เกี่ยวกับระบบส่งเสริมการเกษตร

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการวิจัย

1. ทำให้ได้ทราบถึงปัจจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับทัศนคติของเกษตรกรตำบลที่มีผลต่อระบบส่งเสริมการเกษตร
2. เพื่อเป็นแนวทางสำหรับผู้บริหารงานส่งเสริมการเกษตร ในการนำข้อมูลนี้ไปปรับปรุงระบบส่งเสริมการเกษตรให้เหมาะสมกับสภาพพื้นที่ 4 จังหวัดชายแดนภาคใต้ยิ่งขึ้น
3. เพื่อเป็นแนวทางในการศึกษาวิจัยในเรื่องที่เกี่ยวข้องต่อไป

สมมติฐานการวิจัย

ลักษณะส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ สถานภาพการสมรส ศาสนา ภาษามุสลิมสำเนาะ ระดับการศึกษาและประสบการณ์การฝึกอบรม มีความสัมพันธ์กับทัศนคติของเกษตรกรตำบลที่มีต่อระบบส่งเสริมการเกษตร

ขอบเขตและวิธีการวิจัย

ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ได้ทำการศึกษาทัศนคติของเกษตรกรตำบลกลุ่มตัวอย่างต่อระบบส่งเสริมการเกษตร ใน 4 จังหวัดชายแดนภาคใต้ จำนวน 175 ตัวอย่าง เฉพาะปี 2535 เท่านั้น

นิยามศัพท์

"ทัศนคติ" หมายถึงความรู้สึกทางจิตใจของเกษตรกรตำบล หลังจากได้รับประสบการณ์ เกี่ยวกับการปฏิบัติงานตามระบบส่งเสริมการเกษตร โดยอาจแสดงออกมาให้เห็นในลักษณะบวก เช่น สนใจ พอใจ สนับสนุน หรือลักษณะลบ เช่น ไม่สนใจ ไม่พอใจ หรือขัดขวาง

"ระดับทัศนคติ" หมายถึงระดับความรู้สึกทางจิตใจของเกษตรกรตำบลที่มีต่อระบบส่งเสริมการเกษตร จะสังเกตและวัดได้จากความคิด ความรู้สึก และการปฏิบัติของเกษตรกรตำบลซึ่งตอบสนองต่อแบบสอบถามวัดทัศนคติที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น ในด้านการประมาณค่าทัศนคติของเกษตรกรตำบลที่มีต่อระบบส่งเสริมการเกษตร ซึ่งกำหนดให้คะแนนคำถามข้อย่อยเป็น 5 ระดับคือ

ระดับ 5 (มากที่สุด) หมายถึงสนใจมากที่สุด ต้องการมากที่สุด เหมาะสมมากที่สุด พอใจมากที่สุด เข้าใจมากที่สุด นำสนใจมากที่สุด นำติดตามมากที่สุด ช่วยเหลือมากที่สุด คะแนนสำหรับระดับนี้เท่ากับ 5 คะแนน

ระดับ 4 (มาก) หมายถึงสนใจมาก ต้องการมาก เหมาะสมมาก พอใจมาก เข้าใจมาก นำสนใจมาก นำติดตามมาก ช่วยเหลือมาก คะแนนสำหรับระดับนี้เท่ากับ 4 คะแนน

ระดับ 3 (ปานกลาง) หมายถึง สนใจปานกลาง ต้องการปานกลาง เหมาะสมปานกลาง พอใจปานกลาง เข้าใจปานกลาง นำสนใจปานกลาง นำติดตามปานกลาง ช่วยเหลือปานกลาง คะแนนสำหรับระดับนี้ เท่ากับ 3 คะแนน

ระดับ 2 (น้อย) หมายถึง สนใจน้อย ต้องการน้อย เหมาะสมน้อย พอใจน้อย เข้าใจน้อย นำสนใจน้อย นำติดตามน้อย ช่วยเหลือน้อย คะแนนสำหรับระดับนี้ เท่ากับ 2 คะแนน

ระดับ 1 (น้อยที่สุด) หมายถึง สนใจน้อยที่สุด ต้องการน้อยที่สุด เหมาะสมน้อยที่สุด พอใจน้อยที่สุด เข้าใจน้อยที่สุด นำสนใจน้อยที่สุด นำติดตามน้อยที่สุด ช่วยเหลือน้อยที่สุด คะแนนสำหรับระดับนี้เท่ากับ 1 คะแนน (ประคอง 2520 : 15)

คะแนนที่ได้มาแบ่งเป็นช่วง ๆ เพื่อพิจารณาทัศนคติของเกษตรกรตำบล

(Thanupon 1986:44) ดังนี้

คะแนน	4.21-5.00	แสดงว่ามีทัศนคติที่ดีที่สุด
คะแนน	3.41-4.20	แสดงว่ามีทัศนคติที่ดี
คะแนน	2.61-3.40	แสดงว่ามีทัศนคติปานกลาง
คะแนน	1.81-2.60	แสดงว่ามีทัศนคติที่ไม่ดี
คะแนน	1.00-1.80	แสดงว่ามีทัศนคติที่ไม่ดีที่สุด

"เกษตรตำบล" หมายถึง ชำราชการพลเรือนตำแหน่งระดับ 2 ขึ้นไป คุณสมบัติ ประกาศนียบัตรวิชาชีพสาขาเกษตรกรรม (ป.วช. เกษตรกรรม) ประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง สาขาเกษตรกรรม (ป.วส. เกษตรกรรม) ประโยชน์ตรัชมัยเกษตรกรรม (ป.มก.) ถึงปริญญาตรีสาขาเกษตรกรรม ซึ่งได้บรรจุเป็นข้าราชการกรมส่งเสริมการเกษตร ได้รับมอบหมายให้ปฏิบัติงานรับผิดชอบงานส่งเสริมการเกษตรประจำอยู่ในเขตตำบล

"ระบบส่งเสริมการเกษตร" หมายถึง ระเบียบแบบแผนที่กรมส่งเสริมการเกษตรกำหนดให้เกษตรตำบลถือปฏิบัติ ได้แก่

1. การฝึกอบรมประจำเดือน
2. การประชุมประจำเดือน
3. การเยี่ยมเกษตรกร
4. ศูนย์เกษตรประจำตำบล

"อายุ" หมายถึง จำนวนปีบริบูรณ์ของอายุเกษตรตำบลในปัจจุบันเป็นพุทธศักราช 2535 (มากกว่า 6 เดือน นับเป็น 1 ปี)

"อายุน้อย" หมายถึง เกษตรตำบลที่มีอายุระหว่าง 26-34 ปี

"อายุมาก" หมายถึง เกษตรตำบลที่มีอายุระหว่าง 35-43 ปี

"ภาษา" หมายถึง การใช้ภาษาไทย หรือภาษาไทยกับภาษามลายูในการติดต่อสื่อสารกับเกษตรกร

"ระดับการศึกษา" หมายถึง วุฒิมัธยมศึกษาในระดับสูงสุดของเกษตรตำบล

"ระดับการศึกษาต่ำ" หมายถึง เกษตรตำบลที่มีระดับการศึกษาต่ำกว่าปริญญาตรี

"ระดับการศึกษาสูง" หมายถึง เกษตรตำบลที่มีระดับการศึกษาปริญญาตรี

"ประสบการณ์การฝึกอบรม" หมายถึง จำนวนครั้งที่เกษตรตำบลเคยผ่านการ

ฝึกอบรมทางด้านการเกษตร ในปีพุทธศักราช 2535

"ประสบการณ์การฝึกอบรมน้อย" หมายถึง เกษตรตำบลที่มีประสบการณ์การฝึกอบรมระหว่าง 1-3 ครั้ง

"ประสบการณ์การฝึกอบรมมาก" หมายถึง เกษตรตำบลที่มีประสบการณ์การฝึกอบรมระหว่าง 4-6 ครั้ง